

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 298. Джерзі Сіті, Н. Дж., в'єторок, 22-го грудня, 1936.

— VOL. XLIV, No. 298, Jersey City, N. J., Tuesday, December 22, 1936. THREE CENTS

СЕМІЙ КОНГРЕС ОБЕДНАННЯ

НЬО ЙОРК. — У присутності понад сто делегатів та великого числа гостей відбувся в неділю, 20-го грудня, в Готелю Пенсильванія, Семіей Конгрес Обеднання Українських Організацій в Америці.

Конгрес відкрив президент уступаючого уряду Обеднання, Омелян Ревюк. Конгрес ухвалив так, що його головою вибрано Михайла Рибак, заступниками голови інж. Володимира Малевича й Анну Середову, секретарями Анну Сивуляк і Володимира Душника. До верифікаційної комісії вибрано: д-ра Семена Демидчука, Володимира Череватюка й Миколу Близнака; до пресової комісії: адв. Василя Цільника, Євгена Ляховича й Михайла Ількова; до резолюційної: д-ра Луку Мишугу, Дмитра Галичина, д-ра Володимира Галана, А. Лисенка й Теодора Свистуна; до комісії виборчої: Миколу Мурашка, Степаню Галичинову, Анастасію Вагнерову, Евстахія Кривеня й Петра Дубовецького.

Уступаючий головний уряд зложив звіт з діяльності за три роки урядування.

Омелян Ревюк як президент говорив про ідеологічні й організаційні рами, в котрих розвивав свою діяльність цей уряд.

Д-р Лука Мишуга як рекордний секретар подав подрібні факти з політичної діяльності уряду, як протестування акцій, наприклад проти вигонювання українців советським урядом; проти концентраційних таборів у Польщі, варшавського процесу; з видавничої діяльності Обеднання: видання книжки в справі голоду на Україні, видання книжки „Спирит оф Юкрейн“, книжки про Тараса Шевченка та „Українієн Квещен“; про збирання матеріалів для видання нових книжок. За останні три роки Обеднання займалося немало справою молодшої генерації української імміграції. Тому воно займалося немало справою школи й спеціальних видань для молоді. Важною ділянкою праці Обеднання була матеріальна поміч краєви.

Дмитро Галичин як фінансовий секретар подав, що за роки 1933-1936 Обеднання вислало до краю \$62,854.63, на допомогу повенням в Америці \$3,877.58. Збірки зростає з року на рік: в першому році виносило \$17,222.97, у другому \$21,108.49, у третьому \$29,376.69. Коли збірки за останні три роки порівняти з збірками в попередніх роках існування Обеднання, то можна побачити постійний зріст збірочок. За 14 літ існування Обеднання українська імміграція жертвувала та переслала через Обеднання на різні добродійні цілі суму \$285,136.57.

Микола Данильченко як касієр подав, що його звіт годиться в кожній подорожці й загальних обчисленнях за звітом фінансового секретаря.

Д-р Семен Демидчук як президент контрольної комісії Обеднання заявив, що контрольна комісія перевела контроль з діловодства уряду Обеднання раз на рік. Цього року вона робила контроль кілька днів перед конгресом. Вона переглядала докладно всі присилки й висилки грошей і ствердила, що все було ведено звірцево та що гроші були висилані так, як їх справді подав уряд. Контрольна комісія звернула спеціальну увагу на жертви на визвольну боротьбу, політичним в'язням і політичні процеси й ствердила, що всі жертви були все висилані правильно й згідно з бажанням жертводавців. Комісія поставила внесок на улічення уступаючому урядові востаннє довіря.

По дискусії над звітами урядників конгрес ухвалив урядові востаннє довіря. Омелян Рибак привітав конгрес від провдору Організації Українських Націоналістів, стверджуючи як відрадий факт те, що більша частина імміграції не далася втягнути в хаос, який плянував польський уряд, фабрикуючи різні провокаційні обвинувачення проти революційної молоді.

У годині 2:30 зполудня заряджено одно-годинну перерву на обід. По обіді д-р Семен Демидчук заявив в імені верифікаційної комісії, що на конгрес явилися до полудня 112 делегатів, що представляли 98 організацій, та що делегати ще дали прибавали.

Почато реферати. Степан Шумейко говорив про співпрацю старшого покоління з молодшим. Анна Наконечна подала, яке враження зробили відвідини України під Советами на неї, як українку, роджену в Америці. Михайло Пізнак реферував про те, які нові вимоги ставити до політичної організації української імміграції нова політична й економічна ситуація в Америці. Степан Курляк, в імені Українського Університетського Товариства, говорив про потреби навчання української мови в американських школах, що потреби видавничих, що впливають з першої потреби. Панна А. Гамкало говорила про почування молоді про мову, книжки, радіо. Омелян Ревюк подав, які видавничі

СОВЕТСЬКІ ШКОЛИ БЕЗ ЗШТІТКІВ.

Советська преса повідомляє про великі недостачі в советських школах. М. і шкільна молодь не має зшитків і тому годі вести писання. Потрібно 54 мільйони зшитків, щоб сяк так зарадити лиху. Советська влада пробувала доставити школам якісь зшитки, але з паперу, який показався нідоцого. І советські школи далі не мають зшитків.

СПРОНЕВІРИЛА 30 ТИСЯЧ ЗЛОТИХ.

В окружному суді у Варшаві розпочався процес у справі грошових зловживань у бібліотеці варшавського університету. На лаві обвинувачених засідає університетська урядниця Уляновська під закидом, що спроневірила 30 тисяч зл. Процес триває кілька днів.

ОБЛАВА В СУДІ.

В Познані відбулася судова розправа проти злодіїв, що обікрали залізничного пересвятого на 2,000 зл. Підчас перерви в розправі увійшла до судової зали поліція й перевела облаву між публікою. Арештовано 25 відомих злодіїв, яких самоходом відвезли до слідчого уряду.

ЖІНКА СОЛТИСОМ.

Громадська рада в Облачкові (Познанщина) вибрала солтисом п. Юзефу Згалінську. Це вже другий у повіті випадок, де вибрано солтисом жінку.

тва являються потрібними в дану хвилину та які з них Обеднання може взятися видавати.

Д-р Володимир Галан виголосив реферат про потребу об'єднання українських організацій по місцях.

Резолюційна комісія пропонує одобрені нею резолюції, з котрих одні були пропущені урядом, інші різними референтами й учасниками конгресу. В одній резолюції конгрес заявився за те, що єдиною практичною платформою української політики може бути повна незалежність соборної української держави. Конгрес заявився проти якоїсь орієнтації на такі держави, що посягають на її територію або хотіли її економічно експлуатувати. Конгрес визнає всі українські політичні чинники заявляється вразно проти всяких посягань на Україну.

До вироку уряду Обеднання ввійшли: Омелян Ревюк як президент, Анна Середова як заступниця президентки, Микола Мурашко як заступник секретаря, д-р Лука Мишуга як рекордний секретар, Юліян Павчак як касієр; Михайло Пізнак, Микола Близнак і Володимир Череватюк як контрольна комісія; Микола Данильченко, Марія Варан, Евстахія Кривень, Іван Клок, Петро Драпак, Василь Цільник, Петро Дубовецький, Анастасія Вагнер, Марія Малевич, Микола Кисіль, д-р Семен Демидчук, як члени. Крім цього конгрес кооптував до уряду з молоді як членів уряду: С. Курляка, Роберта, Стефанова, Гамкало, Кузьму, С. Галичинову й Яремка.

Підчас ввечері постановлено вислати привітну телеграму Олександрові Кошицеві з приводу 40-ліття його діяльності. Далі порушувалося справа радія, способи оголошування жертв по громадах, і інші справи.

Конгрес виявив незвичайне зацікавлення всіми потребами українського народу. Кожну справу, чи то старого краю, чи імміграції, дискутувало з великою оживленістю і незвичайно глибоко. На конгрес прислано велику масу привітів, а з ними жертв на рідний край на загальну суму понад 700 доларів.

Конгрес закінчено в 10-ій годині ввечері. Американські газети в Нью Йорку помістили вістки про конгрес до нього і по ньому. „Нью Йорк Таймс“ подав докладну вістку про резолюції конгресу про незалежність.

НАФТА В БРАЗИЛІ.

Це рік відома, що в Бразилії є великі нафтові терени, але міжнародний капітал не допускає до їх експлуатації. У штаті Сан-Пауло, в Сан-Педро, біля Пірасікаба відкрито великі нафтові поклади, що дають 50 відсотків чистої течі. На місці треба було покликати поліцію, бо якісь невідомі особини хотіли знищити поклади динамітом.

СКАСУВАННЯ СМЕРТІ.

В Краснодарі, як повідомляють советські часописи, на місцевому цвинтарі появилася така урядова оголошення: „Смерті, незарєєстровані до 15-го серпня, будуть неважні“.

ПОВІЙНЕ ВБИВСТВО.

В Куляві жовківського повіту, зчинилася 26. червня ц. р. під кооперативною біяка, в якій убито Теодора Олійника і Миколу Сабана з Деревця.

За це подвійне вбивство відповідали на днях перед судом присяжних у Львові: Степан Скрипка, Олександр Когут і Михайло Троць, всі з Куляви. Двом першим закинув акт обвинувачення злочин з арт. 225 кз., а Троцьві поміч з арт. 227 до арт. 225 кз. Після дводневної розправи присяжні заперечили питання щодо злочину з арт. 225, а потвердили питання з арт. 240 і трибунал засудив: Скрипку і Когута на 4 роки, а Троця на 2 роки тюрми. Обвинувачувач прокуратор Мінасович, боровив д-р Лев Ганкевич. Проти цього присуду прокуратор заповів касацію.

КЛОПОТИ БОЛГАРСЬКИХ ГОРОДНИКІВ У ЛЬВОВІ.

На кінці вул. Жовківської біля Нового Знесіння виниймили кілька болгарів поле, на якому управляють ярину. Цю ярину крадуть їм вночі окривні злодії, так, що болгарам обороняти своє добро, а поліційна хроніка збогачується все новими часом крадівками полями. Колись тут арештовано одну жінку із Збоїск, що вкраля болгарам більшу скількість каліфорій. Бідолашні болгарини ноцують тепер лілі голім небом, відганяючи злодіїв. Одної ночі мусіли револьверовими стрілами відганяти аматорів їхніх каліфорій. Наслідком стрілянина впала трупом одна жінка, в якій розпізнано 82-літню Агнішку Попека із Знесіння. Поліція арештувала трьох болгар.

БАКТЕРІЙ В МЕРТВОМУ МОРІ.

Дотепер учені були переконані, що в воді Мертвого моря нема ніяких живих організмів з огляду на велику скількість соли, потасу та інших мінералів. Однак дослідивши одного з професорів єрусалимського університету вказали, що в Мертвому морі живе кілька родів організмів. Дослідивши пробки морської води, професор переконався, що в Мертвому морі є три роди організмів мікроскопічних розмірів. Є це коротенькі бактерії паличкового вигляду. Тому учений з Єрусалиму веде далі розсліди над морською водою.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИ СТАРОДІВЦТВА.

Обезпечення товариство у Копенгагені відкрило новий відділ забезпечення, призначений виключно для тих, що стануть старими дівами. Обезпечуватись може кожна молода дівчина, не дивлячись на те, чи вона буде старою дівою, чи ні. Якщо забезпечена вижде до 40 літ замуж, тоді всі сплачені гроші задіаються власністі забезпеченого товариства. Якщо забезпечення не властяться заложити родичам вогнище (очевидно, що мова тільки про законне подружжя), то забезпечене товариство видладуватиме їй досмертну пенсію.

ШТУЧНИЙ МАРМОР ХІ СТОЛІТЬ.

На одній з кольон центральної частини Софійського собору в Києві відкрили штучний мрамор ХІ ст., зроблений під рожевий неаполітанський. Майстри ХІ ст. виробляли штучний мрамор для прикраси Софійського собору на вапні. Вапняне тісто вдарювалося в кофону, після чого мистець накладав потрібні фарби. Тим пояснюється велика схожість рисунку штучного мрамору із справжнім. Справу довершували майстри шліфували та полірували. Браваж виявляла міцність штучного мрамору. За 900 років, що минули від часу побудови собору, мрамор майже не потерпів, хоч підчас останніх реставраційних робіт 1843-50 рр. швидляної кладки кофону були вкриті масляним шпальдозаням, а штучний мрамор полем зованим.

РАТУЮТЬ „РІДНУ ШКОЛУ“ ВЛАСНИМИ СИЛАМИ НАРОДУ

ЛьВІВ. — Львівський „Новий Час“ помістив у статті „За душу грядучих поколінь“ поклик у справі захисту і рятунку „Рідної Школи“. Часопис станув на становищі, що „Рідна Школа“, як установа, що „станула на сторожі душі грядучих поколінь нації“ і що має вимкові завдання, повинна мати теж і вимкові права. Надійшов момент, пише „Новий Час“, у якому стає конечним вимкове зусилля громадянства, особливе напруження жертвенності. І ось тому, заки інші установи в краю знайдуть нові засоби для піддержання й забезпечення „Рідної Школи“, часопис „Новий Час“ оподатковує кожний свій примірник одним грошем, призначеним для „Рідної Школи“.

Ось так, пише „Новий Час“, українська суспільність матиме тепер нагоду без піддержання жертв на інші народні потреби зібрати в часі одного року на „Рідну Школу“ десятки тисяч злотих.

Є це новий, досі непрактикований іще в краю спосіб збирання жертв, а тимсамим і цілком новий спосіб скріплення фондів „Рідної Школи“, яка, як відома, не може цього року перевести в край рідзвяної кояди, бо на це не дозволяє польська влада.

РОЗЖАЛОБИЛИСЯ НАД НУДЖОЮ ПОЛЬСЬКОГО „ХЛОПА“.

КРАКІВ (Польща). — Польський тижневик „Піст“ пише, що теперішній польський уряд обцяв польському хлопві „шинки на хлібі“, а довів до того, що тепер недостає на селі й самого хліба. Часопис подає, що польський уряд „забув за хама від гною“, за якого звикли вважати польського хлопа пани з Варшави, а кормлять його тепер пустими фразами, розжалоблюючи „над нуждою хлопа“. Уряд потішає хлопа, що от він довів до цього, що хлопський продукт, збіжжя, вже подорожало. Та що з того, пише „Піст“, коли хлоп не має що продати, бо вже випродав передіш за безцін все, що мав, бо треба було господарського приладдя, як теж треба було репарувати будинки.

ЕДВАРД БУДЕ ПИСАТИ СПОГАДИ.

ВІДЕНЬ. — З певних джерел доносять, що бувший англійський король Едвард уже згодився написати спогади про те, чому він вдавиство уступив з престолу. Кажуть, що вже навіть продав ці спогади, але під умовою, що вони появляться друком аж по його смерті. Заразом подають, що за який рік Едвард вернеться назад до Англії. Станеться це аж по коронації теперішнього британського короля.

ЕСПАНЦІ ЗАТОПИЛИ СОВЕТСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

МОСКВА. — Советський уряд заявив, що еспанські революціонери затопили один советський корабель, Комсомол. З приводу цього советська преса не шадить прокльонів на адресу еспанських „фашистів“ й погрожує, що вони „траються з вогнем“. Та покищо все кінчиться тільки на папозах, хоч затоплення корабля вже само собою є достаточною причиною до виповідження війни.

КОМПЛІКАЦІЯ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ.

ТОКІО. — Японський уряд вислав на води Середземного моря два воєнні кораблі і відповідне число менших суден, ніби в цілі воєнних маневрів. Це однак вважають виразним знаком, що Японія вразі морського конфлікту на Середземному морі не останеться нейтральною, тільки стане чинно по одній стороні. Того стороною буде фашистський блок.

БОІ ЗА МАДРИД.

МАДРИД. — Бої за Мадрид в останніх днях знов розгорілися на червоно й потягають за собою тяжкі жертви. Під кінець минулого тижня в однієїденній бою лягли 500 воїаків. Покищо перемога не перехилється ні на один ні на другий бік. Є всякі позначки, що ген. Франко змінив свою тактику, і тепер не буде безпосередньо атакувати міста, тільки старатиметься обійти його кругом, відтяти зовсім від світу й виморити голодом.

НІМЕЧЧИНА ТЕРПИТЬ ХАРЧЕВІ НЕДОСТАЦІ.

БЕРЛІН. — Кілька разів заповідали німецькі економісти, що з огляду на обмежений німецький експорт Німеччина не може роздобути доволі заграничного гроща, щоб за нього в належній кількості імпортувати харчеві продукти. Супроти цього йде тепер серед німців агітація, що вони ставили скромні вимоги до свого прохарчування. Відчувається в першій мірі брак масла й інших товщів. Уряд не криється з цими браками, а навпаки, вказує на них, даючи рівночасно пояснення, що їх причиною є брак кольоній і брак сирівців.

“СВОБОДА” (LIBERTY)

FOUNDED 1894

Published daily except Sundays and Mondays by the Ukrainian National Association, Inc., at 51-53 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Registered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

№ 11. “Свобода”: BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERGEN 4-1018. 4-0807.

Адреса: “СВОБОДА”, P. O. BOX 348, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ КОРОТКО, ТАМ РВЕТЬСЯ

Коли американський уряд визнавав нарешті по довгому ваганню большевицький уряд в Москві та вислав до Росії свого представника, большевицькі агенти по всьому світі малювали це як велику перемогу большевицького уряду. Мовляв, коли уряд найсильнішої економічно країни в світі нарешті бачить потребу признання большевицького уряду Росії, то з цього видно, що без Росії нікому не обійтися. Виходить, що Росія це економічна одиниця, що необхідна для правильного життя інших країн.

Вислано тоді до Росії як представника Америки людину, що здавна заявлялася за таке визнання та з тої причини навіть ухилилася не тільки за симпатика визнання, але й за симпатика самого комунізму. Большевицькі агенти й ця думка використовували для своєї пропаганди.

Однак реальне життя почало скоро кришити ці два припущення як абсурдні, як оперті не на правді, а на брехні. Наярешті вийшла на верх неправдивість чуток, що перший представник Злучених Держав до Росії це якийсь комуніст, або хочби півкомуніст. Показалося, що Булит поїхав до Росії з певною вірою, що большевицький уряд хоче платити Америці державні довги царської Росії. Большевики дали в цьому напрямі досить різкі натяки, щоб добитися визнання, але, добившись визнання, не думали його виконати. Це повернуло зовсім симпатії Булита в протилежний бік. Не добившись ніякого кроку в цій справі, Булит нарешті покинув Росію й за ніщо не хотів до неї вертатися.

Америка йменувала тоді другого представника, Джозефа Е. Дейвіса. Іменовані він уже якийсь час тому, та до Росії ще не поїхав. Але до візду він збирається дуже поважно. Власне цими днями він вислав до Москви, до американської амбасаді дві тисячі пайнів пастеризованої сметани і інші засоби поживи та причадали, без яких тяжко обійтися при веденню великого дому амбасаді.

Відомо, яке враження викликав такий поступок. Що станеться з большевицькими балачками, що мовляв, Злучені Держави признають визнанням, що Росія їм конче економічно? Не диво, що большевики відразу пустили в рух цілу машинерію пропаганди. Стали доказувати, що в них коров намножилися справжня хмара. А в Москві молока й сметани так багато, що хоч ними бреди.

Та вивалося притомо большевицьким агентам, що в Москві сметани є недостатком у кожній готелю для чужинців, що негайно зробила враження, що сметану в Росії їдять чужинці в дорогих готелях, а місцеве населення скоромиться збираним молоком. Куди не поверні, все дірою наверх.

Видно, що й за визнання Росії Америкою можна сказати, що нема нічого злого, щоб на добре не вийшло.

Улас Самчук. ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ Друга частина „ВОЛИНЬ“

Середня виборотність. Авторські права встерезені.

— Хай говорять!... Долой!... Хай говорять!... Кожний має право на слово! Слабода! — вибухнула юрба. — Слово! Слово! — А завтра, — продовжує полонений, — прийде сюди полк українського війська і ваші хати зрівняє з землею. Але мало хати... На вас і дітей ваших лишить вічна чорна пляма, що ви в цей страшний час, коли наша молода Українська Держава веде смертельну боротьбу з відвічним нашим ворогом, москалями, виступили проти свого війська, своєї власної Держави Української!... Подумайте, що це значить! Подумайте!... Тут Каміняк не видержав, напнувся і, як тигр плитнув на промовця... — Малчаат! — ревнув його страшний голос. Але промовець, видно, не бачив перед собою нічого крім люти, жаху смерті і безодні людської темноти... Всі сили його досягли найбільшого напруження. Блискавичним помахом руки він вбивав з руки Каміняка револьвер, який летить між публіку. Сотні голів ревно невразними голосами. На допомогу Каміняці кинулись Комаров і секретар, але проти них муром, як один,

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА — ЛИЦАР, ВОТН, ВОЛОДАР

В двотижневому „Жінка“, який видає Союз Українок у Львові, поміщено з нагоди Листопадових Днів статтю „На перехрестях історії“, в якій знаходимо таке:

Крізь усю нашу історію з мечем у руці йде не тільки мужчина-воїтник, що нашу, поставлену на межі двох світів, двох культур і двох рас батьківщину боронить зі Сходу й Заходу, з Півдня й Півночі. Поруч нього йде його риворядний товариш — українська жінка, що вже в досвітніх часах нашої історії була повновартною одиницею й кидала на терези історії своє слово і свій чин тоді, коли її сестри з інших народів були ще невольницями. Ця українська жінка має в нашій історії не сторінку, а свій окремий том: від княгині Ольги, що по смерті Ігоря п'ятнадцять років кермує тількищо підмурованою державою і мстить, винищує ворогів у тих жорстоких часах — до тієї повстанки, про яку тиждень-два тому писала преса з нагоди найще о і загоду на Миргород, тягнеться блискучою стрічкою низка діл, що вирішували історію й, довершені жіночою рукою, доказували зайвий раз однакову силу укоханість. Батьківщина жіночою й мужчиною.

Але хто думав би, що княгиня Ольга є самітна у княжій добі — домилявсяб. Поруч неї стоїть цілий гурт її посестер-княгинь, а хоч Ольгу називає літописець „наймудрішою з жен руських“, то цей прикметник можна добре придати і вдові Романа Мстиславича Галицького, що княжить довгі літа в імені малолітнього Данила й Василька, боронить як орлиця їх престолу й робить політичні союзи з сусідками; можна придати його і дружині Володимира Васильковича, що, заступаючи хворого постійно чоловіка, кермує державними справами, приймає послів і гідно держить скиптр у своїх руках. Літописці - монахи передали нам зрештою мало вісток про жінок-володарок, що на їх думку „пхалися не в своє діло“, і їх напевно було багато більше. Але хіба не державницький хист, воля й талант проявлялися і в тих наших

княгинях, що замужем, іноді в далеких країнах, не забували за свою батьківщину, монтували й боронили династії, правили наводилом чужинцям і на славу українському імені? Довгий реєстр імен цих князів був би гордістю кожної нації і тільки в нас дожидає він ще свого окремого дослідника. А проте це не зменшує державницької заслуги української жінки у княжій епосі і коли передімо описля в козаччину, матимемо й у ній продовження цього славного реєстру імен, золотого ланцюга нашої великої родини. В цій козацькій добі нашої історії — придивімся ми, сестри, в Листопадовий День — побачимо знову жінку-лицаря, що з мечем у руці боронить рідних скиб і жінку-володарку. Переказала нам народна пам'ять величю легенду про ведмедівську попівну, що на коні, як вожд цілого загону, громить татарські ватаги, боронить сіл і гине на полі бою, а літопис передав нам вістку про героїську жінку сотника Зависного, гідну посестру ведмедівської попівни, що боронить як львиця і гине, сама підпалюючи бочку пороху, щоб не потрапи ворогові в руки. Це тільки дві героїні, але хто полічить, хто може сказати й дослідити нині, скільки було таких попівень і сотничих по всіх селах, хуторах, зимівниках і замках України в ті часи, в які полум'я били в неї прибої чужих, ворожих сил, коли натискали на український чорнозем Схід і Захід однаково жорстоко? Родили ті часи великих мужчин, але родили й великих жінок, а в гетьманській дружині Ганні Хмельницькій, що товаришить чоловікові при всіх договорах і зустрічах з послами, що сама видає прикази козакам і вміє гетьманській столиці та хаті придати при смак князівської палати — бачимо одну з тих жінок, якої рука хто зна чи не поважніше від усіх боїв того часу вирішувала долю нашої землі. Але хіба Ганна Хмельницька одна? Є поруч неї Настя Скоропадська, гідна дружина свого чоловіка-гетьмана, є дружина Орлика, Герцикова, що

взявти московських послів і енергійно, як муштрований воляк, дає накази війську, є ціла плеяда її посестр, що козацьку, таку здавалосяб виключно мужеську, таку жорстоку і криваву добу окрилюють і своїми заслугами для Рідної Землі. А коли українській жінці з тих часів доля призначе зломитись у неволю, коли розчуває її розкошами чужої землі, то й тоді ця жінка — не зрадниця. І тоді вона здобується на вичнок Зроби Богуславки або на хитрість Роксолани — завжди в користь уже їй далекої, такої нещасної, а всеж найдорожчої землі. І чи диво, що Українська Земля, яка вродила Ольгу, Зависну, Герцикову, Ведмедівську Попівну й леґіон їм по-

лібних — яких імен ніколи не почуємо, чи диво, що ця земля, коли у весняних громах гармат заряла їй весна, зродила знову лицарів-жінок? Чи диво, що від перших днів відродженої української сили — Українських Січових Стрільців — тісно звязані з ними імена стрільчинь та що всі джерельні спогади з Визвольної Війни мають безліч жіночих імен — громадських діячок і очайдушних отаманок, однакових у бою й державницькій творчій праці з мужчиною? Не дивно. Українська Земля нарівні перепеена сердечною кровю жінки й мужчини, що ставали в її обороні, а на її історію й культуру зложились однаково великі й творчі вчинки її і його.

З ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ. „ПРОСВІТА“ У ЛЬВОВІ

Товариство „Просвіта“ основане 8. грудня 1868 року. Статутова його ціль: просвіта й піднесення українського народу у всіх його верствах і напругах життя. До того змагає „Просвіта“ при допомозі друкованого й живого слова.

В першій періоді своєї праці (1868—1876) видавала „Просвіта“ дрібні книжечки „Зора“ і шкільні підручники, улажувала публічні відчити та музичні вечерки, заклала бібліотеки, засновувала бурси та старалася допомагати письменникам, учителям і молоді. В тому періоді „Просвіта“ видала 17 підручників для гімназій у 381,745 примірників.

В другій періоді (1876—1904) видавничу діяльність „Просвіти“ обняла видавання членських книжечок та часописів. Виходило „Письмо з Просвіти“, а потім „Читальня“. Впродовж другого періоду видала „Просвіта“ друком 230 назв ріжних книжечок в 1,451,420 примірників.

Початкова організаційна праця в згаданих двох періодах опиралася виключно на зеднуванню членів для „Просвіти“. Зо зміною статуту в 1891 р. основано 6 повітових осередків-філій і низку читальень „Просвіти“. Є це початки вищої просвітньої організації, вкодиансьєрїа змелипоппп

В другій добі організаційної праці „Просвіти“ йшло масове

першого напрямку повоеної видавничої діяльності належать: Загальна Бібліотека, Бібліотека Українських Клясиків, Бібліотека „Учїтєся, брати мої!“, що є завязком кореспонденційних курсів. До другого напрямку належать: журнали „Народня Просвіта“, „Письмо з Просвіти“, „Бібліотечний Порадник“, „Аматорський Театр“, та місячник „Життя і Знання“, що дає багатий матеріал до голосних читань і самоосвітньої праці. Товариство „Просвіта“ не тільки накликувало громадян до боротьби з неграмотністю, але видало також 7 накладів Букваря для неграмотних, а зокрема візрєво опрацьований підручник для науки читання і писання. В повоених роках (1922—1934) видала „Просвіта“ 703,600 книжечок, не вчисляючи в те картин, нот, і т. п.

Попри організаційно-інструкторську й видавничу діяльність Товариство „Просвіта“ веде також безпосередньо освітньо-виховну працю в школі в Милованню (сільсько-господарська школа). Рікрічно виходить з неї понад 40 елевів, що побирали науку впродовж року. Є це певного роду людодвий університет ітернативного типу. Крім друкованого слова ведено освітньо-виховну працю і живим словом. В тії цілі організовано й переводжувано низку зїздів освітніх працівників, вислано в край референтів, улажжувано численні курси для вишколу освітніх робітників.

Від кількох років Т-во „Просвіта“ ширить ідею творення самоосвітніх гуртків. Зміст праці в них: від спільного читання книжки аж до самостійного здобування загального чи професійного знання. Знаючи, як тяжко дістатися добрій книжки на село, веда „Просвіта“ в життя інституцію мандрівних бібліотек, які розсилається на села.

Від 1924 р. введено т. зв. Свято книжки, що його святкують філії і читальні впродовж жовтня кожного року. Про повоенні досягнення Т-ва „Просвіта“ говорять такі дані: Організаційна сітка охоплює 87 філій і 3,200 читальень. Централя у Львові начислює понад 25,000 правних і фізичних членів, а читальні 225,766 чинних членів. Разом отжі ціла просвітня організація обнимає понад чверть мільона членів.

При філіях та читальнях працюють: 1,575 театральних гуртків, 919 хорів, 130 оркестр, 198 жіночих секцій, 230 самоосвітніх гуртків. Загальна вартість усього майна філій і читальень (доми, площі, тощо) вносіть 6,466,651 зл. При філіях та читальнях організовано 3,120 бібліотек, що начислюють 540,832 книжок і 5,482 часописів і журналів.

Як бачимо, Товариство „Просвіта“ виконало великанську працю до цього часу. Та на тім не кінець. Перед „Просвітою“ стоїть ще великанські завдання та праця, які вона зможе тільки тоді виповнити як слід, коли всі українське громадянство поспішить їй з моральною та матеріальною помічю, коли всі стануть під пропор розбудови „Просвіти“!

Михайло Дудра, відпоручник „Просвіти“.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Повідомляється всім Українцям місцевих організацій, які входять в склад Центрального Комітету, що в середу дня 23-го грудня 1936 р. в годині 8-ми, ввечір відбудеться ЗБОРІ в галі У. Н. Дому, 181 Фіт Стріт. Просвіта всіх прийняти, бо є дуже важні справи до пологодження. Це будуть останні збори перед вибором нового уряду на рік 1937. М. Мельниченко, предсідник.

стали всі полонені, які зовсім забули про безпеку. Постави і вичнок полоненого миття прихляло до себе цілу юрбу. Кілька десятків чоловіків ринуло до сцени. — Стой! Не смій піднімати руку на пленного! — Гримнув дебелий дядько Сидір, хватючи Каміняку за руку. — Раз свобода — всім свобода! Кожний має право слово сказати. Чи так люди? — Правильно. Хай говорять далі! Долой Каміняку!... реве народ. Повстанчий штаб бачить, що справа стоїть кепсько. Промовець входить у силу. Він відчув вагу слова свого, відчув голод отих усіх, що стоять перед ним, на правдиве шире слово. І коли Каміняку з Комаровом відзброїли і посадили з боку, промовець почав говорити далі... — Люди добрі! Я, ми всі і ціла Україна не обвинувачуємо вас. Ви є може ті найліпші сини своєї держави, бо ви з ризиком життя свого йдете шукати „твердої влади“. Ви хочете порядку і ми розуміємо це... Але вас обдурюють і бунтують усіякі темні продажні типи на подобу ось цих, що судять нас ось тут в мурах цієї української учительської семінарії... Нас, старшин української армії! Нас, що несуть життя своє за визволення цілого нашого народу з неволі московської, нас, що хочуть привернути цілій Україні спо-

ку, владу і порядок. А ці мерзотники обдурюють вас. Вони ограбували нас, забрали наш одяг, гроші, а чи знаєте, для кого вони то забрали?..

— Правильно! Гу-гу-гу! Ага... Де, сукни сини, гроші? — заревала юрба.

— Це влучає в саме серце народу. Дядьки приходять до притомности й один, той саме Сидір, вискочив на сцену, високо здійсняв затиснутого п'ястуха і крикнув: — Люди! Прошу слово!... — Говори! — крикнула юрба.

— Правильно сказав цей український охвицер. Подозволю собі поставити товарищеві Каміняці і товарищеві Комарові следующий вопрос, де, спрашується, ті денгі, які-ви забрали в оцих людей? — Нема! Забрали! Пропили! — загомоніло скілька гололів.

— Стоп, люди! — підняв руку Сидір. — Ще вопрос. Каміняка зїрвася і почав кричати: — Я тебє, сукни син, на мїрствї вбю!... Як сабаку!... Ти!...

Але Сидір стоїть непорущно, мов кам'яний стовп. Старшина промовець за ним. Решта полонених напружено чекають, що буде далі. Вони чувають, бо більшість у сал на їх боці. Вразно помітно гнів народу проти Каміняки... Комаров уже не пнеється біль-

(Дальше буде).

